

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE

OBVEZNICE Z DRUŽBENIM UČINKOM

Ljubljana, avgust 2021

VESNA DIMITROVSKI

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Vesna Dimitrovski, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Obveznice z družbenim učinkom, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem doc. dr. Matjažem Črnigojem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 OBVEZNICE Z DRUŽBENIM UČINKOM	2
1.1 Mehanizem ODU.....	3
1.2 Postopek dogovora in izvedbe ODU	5
1.3 Modeli in strukture mehanizma ODU	8
1.4 Zgodovina ODU v celinski Evropi.....	9
2 RAZISKAVA ODU V CELINSKI EVROPI.....	10
2.1 ODU v celinski Evropi.....	10
2.2 Nizozemska	13
2.3 Portugalska.....	14
2.4 Francija.....	15
2.5 Finska	16
2.6 Belgija	17
2.7 Nemčija	18
2.8 Avstrija	18
2.9 Švedska	19
2.10 Švica.....	20
2.11 Sklepne ugotovitve o ODU v celinski Evropi	20
SKLEP	22
LITERATURA IN VIRI	23

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število in finančna vrednost ODU projektov v celinski Evropi.....	12
---	----

KAZALO SLIK

Slika 1: Mehanizem obveznic z družbenim učinkom.....	4
Slika 2: Grafični prikaz števila ODU projektov držav celinske Evrope v različnih fazah ..	11
Slika 3: Grafični prikaz razvoja ODU v celinski Evropi.....	12
Slika 4: Investitorji v ODU v celinski Evropi	13

SEZNAM KRATIC

angl. – angleško

EUR – evro

IB – (angl. Impact bonds); obveznice z učinkom

mio - milijon

ODU – (angl. Social impact bonds); obveznice z družbenim učinkom

UVOD

Obveznice z družbenim učinkom (angl. Social impact bonds, v nadaljevanju ODU) so inovativen finančni mehanizem, s katerim vlada ali plačnik rezultatov doseže dogovor z izvajalci socialnih storitev (socialnimi podjetji ali neprofitnimi organizacijami) ter investitorji za izvajanje in financiranje določenih merljivih socialnih ukrepov (OECD, 2015). V njihovo strukturo so vključeni številni deležniki in akterji, ki si z različnimi zmogljivostmi in perspektivami prizadevajo za doseganje družbenih rezultatov oziroma učinkov. Na splošno lahko ODU nudijo dodatno priložnost za reševanje problemov, kjer ukrepi obstoječe javne politike ne dosegajo želenih oziroma zadostnih učinkov. Implementacija ODU intervencij se izvaja na različnih področjih politike, kot so socialno varstvo, zdravstvo, dobrobit otrok in družin, izobraževanje, zaposlovanje in usposabljanje, kazensko pravosodje in brezdomstvo. ODU se zdijo primernejše za področja politike, kjer je mogoče enostavno določiti ciljne skupine, kadar je rezultate mogoče meriti in oceniti in kadar so investitorji dobro seznanjeni s socialnimi politikami ter z neprofitnimi, socialnimi podjetji. Vseeno pa morajo vlade in oblikovalci politik natančno preценiti, ali je družbeno intervencijo mogoče ponuditi preko mehanizma ODU (Galitopoulou & Nova, 2016).

Namen zaključne strokovne naloge je predstaviti osnovne temelje in koncepte ODU, kar vključuje njihov mehanizem, strukturo in modele, deležnike in akterje ter proces in izvedbo dogovora. Čeprav so ODU relativno nov finančni instrument, ki se je v letu 2010 uveljavil v Veliki Britaniji, zanimanje za njihovo implementacijo ne upada. Devet držav z implementacijo različnih projektov že sodeluje pri razvoju ODU iniciativ na tleh celinske Evrope. Načrte in študije izvedljivosti pripravlja še šest evropskih držav, med njimi tudi Slovenija (Government Outcomes Lab, 2021). Ker je število virov in študij na področju ODU v slovenščini zelo omejeno, sta pomen in korist te zaključne strokovne naloge še večja. Naloga prav tako ponuja pregled razvoja projektov, področij delovanja, investitorjev in ciljnih skupin projektov v celinski Evropi.

Da bi predstavila osnovne temelje in koncepte ODU, sem jih najprej predstavila in pojasnila njihov odnos do obveznic z učinkom in pogodb, pri katerih je plačilo vezano na rezultate. Predstavila sem njihov način delovanja, tri glavne strukture in modele intervencij ter opisala naloge in vloge osnovnih deležnikov in akterjev. Opisala sem proces nastanka dogovora in izvedbe ODU, ki je sestavljen iz petih korakov. Prestavila sem prvi ODU v celinski Evropi – projekt Eleven Augsburg SIB in projekt Buzineszzclub Rotterdam, ki ponazarjata dejanske ukrepe in rezultate intervencij. Pri raziskavi sem se osredotočila na ozemlje celinske Evrope ter raziskala področja uporabe intervencij, zbrana finančna sredstva, investitorje in ciljne skupine intervencij. Zanimali so me tudi prostorska razporeditev projektov in splošne izkušnje, vtisi in odzivi na uporabo ODU v posamezni državi.

Naloga ima preprosto strukturo, razdeljena je na dva obsežnejša dela – teoretični del in empirični del. Teoretični del se osredotoča na mehanizem ODU, postopek dogovora in izvedbe ODU, modele in strukture mehanizma ODU ter zgodovino ODU v celinski Evropi.

Teoretični del naloge temelji na opisni metodi. Navedena dejstva so črpana iz sekundarnih virov oziroma obstoječih strokovnih del proučevanega področja. V empiričnem delu sta uporabljena kvantitativna in kvalitativna metoda raziskovanja. Pri raziskavi sem se odločila za uporabo sekundarnih podatkov iz podatkovne baze Government Outcomes Lab Impact Bond Dataset. Empirični del se začne s splošnimi ugotovitvami o ODU v celinski Evropi, kjer so predstavljeni razvoj ODU projektov, investitorji, področja uporabe in višina zbranih finančnih sredstev. V devetih podpoglavjih so podrobneje predstavljeni ODU projekti v posameznih državah celinske Evrope. Tu sem z uporabo kvalitativne metode raziskovanja in iskanja primernih sekundarnih virov opisala tudi splošne izkušnje, vtise in odzive na uporabo ODU.

1 OBVEZNICE Z DRUŽBENIM UČINKOM

Obveznice z družbenim učinkom so v Združenih državah Amerike in Avstraliji poznane kot plačilo za uspeh ali rezultat obveznice (angl. Payment-for-Success bonds oziroma Pay-for-Benefits bonds) (OECD, 2015). Izraz obveznica v terminu ODU je neustrezen. Čeprav je tako kot pri obveznicah poplačilo investitorjev odvisno od obrestne mere in roka trajanja, je pri ODU poplačilo odvisno tudi od doseganja pogodbeno določenih družbenih rezultatov. Hkrati ODU ne moremo uvrstiti med dolžniške finančne instrumente. Primernejši izraz za ODU bi bil pogodbe ali partnerstva z družbenim učinkom (angl. social outcomes contracting) (De la Peña, brez datuma).

Na splošno bi lahko ODU, kot tudi obveznice z razvojnim učinkom, uvrstili kot podvrst obveznic z učinkom. Obveznice z učinkom (angl. Impact bonds, v nadaljevanju IB) so pogodbe, ki temeljijo na rezultatih. Obveznice z družbenim učinkom se nanašajo na obveznice z učinkom, pri katerih je plačnik rezultatov (angl. Outcome payer) vlada, ki zastopa ciljno skupino. Obveznice z razvojnim učinkom (angl. Development impact bonds) pa se nanašajo na IB, pri katerih je plačnik rezultatov zunanji donator ali vlagatelj, npr. državna ali multilateralna agencija, ali pa filantropska organizacija. Obstajajo lahko tudi hibridni mehanizmi. Čeprav obstajajo omejitve uporabe IB, lahko v primernem kontekstu prinesejo vrsto potencialnih koristi (Government Outcomes Lab, brez datuma a).

ODU bi lahko opredelili tudi kot podskupino pogodb, pri katerih je plačilo vezano na rezultate (angl. Payments-by-results contracts ali Pay-for-performance contracts). Osnovni cilji pogodb oziroma finančnih mehanizmov so povezovanje financiranja z družbenimi rezultati, zagotavljanje finančne podpore inovativnim programom javnega sektorja ter boljša izvedba in storilnost socialnih storitev. Čeprav ODU ustrezajo tej opredelitvi, se od pogodb, vezanih na rezultate, bistveno razlikujejo. ODU v svojo strukturo vključujejo investitorje zasebnega sektorja, s pomočjo katerih želijo vzpostaviti širšo platformo deležnikov in akterjev s poudarkom na njihovem učinkovitem sodelovanju in usklajevanju. Osredotočajo se predvsem na rezultate oziroma družbene učinke, bolj kot pa na finančne donose. Omogočajo vnaprejšnje financiranje socialnih intervencij in programov, kar izvajalcem

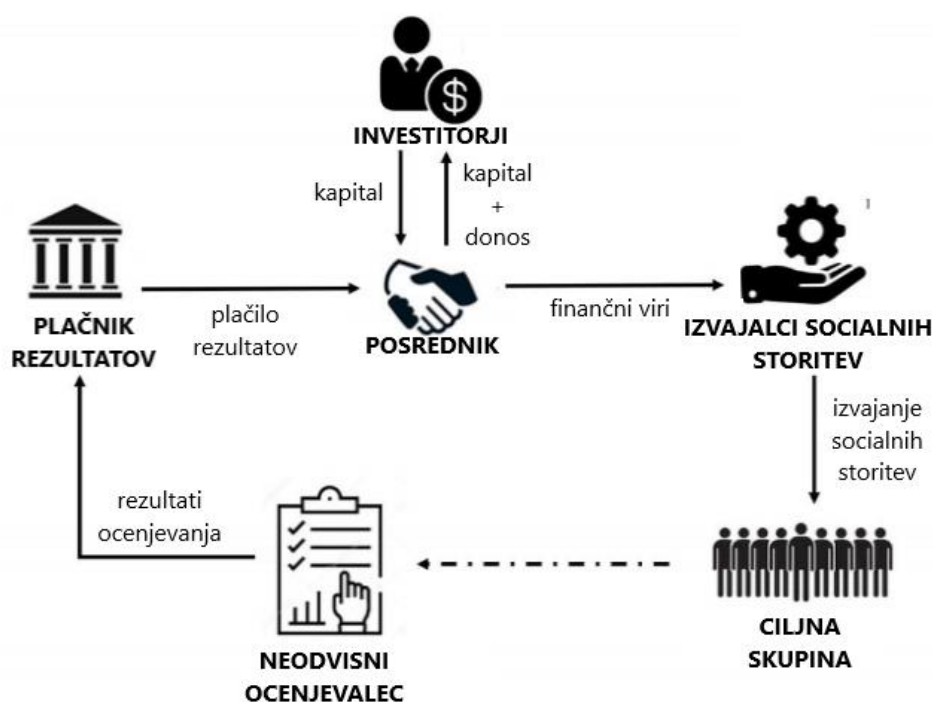
socialnih storitev omogoča, da se osredotočijo na izvedbo in zagotavljanje socialnih storitev namesto na njihovo financiranje. Ta prednost je posebej koristna za majhne ali srednje velike izvajalce socialnih storitev, ki se zaradi velikosti organizacije soočajo z ovirami pri dostopu do zasebnega financiranja in kapitala. Poudariti pa je treba, da so pogodbe o ODU različne in lahko na primer predvidevajo razporeditev financiranja in sredstev v določenih časovnih obdobjih ali pa je razporeditev vezana na doseganje določenih mejnikov ali dosežkov. ODU prenesejo tveganje implementacije in izvedbe pogodbe z javnega sektorja ali izvajalcev socialnih storitev na zasebni sektor. Prav tako pa obstajajo mehanizmi za prenos tveganja investitorjev (Galitopoulou & Nova, 2016).

Obstaja veliko razprav, ali so ODU bolj primerne oziroma spodbujevalne za preventivne ali popravljalne ukrepe. Upoštevati je treba dejstvo, da proračunske omejitve pogosto ovirajo preventivne naložbe vlad, zato je poudarek na potencialu ODU za takšne naložbe večji. S spodbujanjem ODU iniciativ si vlada prizadeva za dolgoročno izboljšanje blaginje svojih državljanov. Prav tako pa lahko vlada z iniciativami ustvarja kratko- in dolgoročne prihranke. Čeprav obstaja močan poudarek na vlogi ODU kot preventivne intervencije, je priporočljivo, da socialne izzive vlade in javni organi tudi neposredno naslovijo (Galitopoulou & Nova, 2016).

1.1 Mehanizem ODU

Na sliki 1 so predstavljeni osnovni deležniki in akterji, ki sodelujejo pri nastanku in izvedbi ODU dogovora. **Investitorji** (angl. investors) investirajo finančni kapital. Pogodbeno se z ostalimi deležniki dogovorijo o zelenem izidu intervencije, ki ga želijo doseči v določenem časovnem obdobju. Poplačilo investitorjev je izvedeno, če so dogovorjeni rezultati in učinki socialne intervencije doseženi. **Posrednik** (angl. intermediary) zbere finančni kapital investitorjev in ga posreduje **izvajalcem ali ponudnikom socialnih storitev** kot obratni kapital. Izvajalci socialnih storitev nudijo in izvajajo socialne storitve **ciljni populaciji ali skupini**. Pri izvajanju ukrepov pomoči se beležijo podatki in meritve o njihovi učinkovitosti in uspešnosti. **Neodvisni ocenjevalec** (angl. independent evaluator) oceni in ovrednoti izvedene ukrepe in rezultate družbene intervencije. Če so rezultati doseženi, **plačnik rezultatov** (angl. outcome payer) posredniku poplača začetni finančni kapital vključno z donosom. Če rezultati intervencije niso doseženi, plačnik rezultatov posredniku izida ne poplača ali pa mu poplača delno vsoto začetne investicije, odvisno od pogodbenega dogovora. Posrednik izplača finančni kapital z donosom investitorjem. Ko se ODU intervencija konča, mora vlada ali plačnik rezultatov zagotoviti, da ciljna skupina ni nenadoma prepuščena sama sebi, brez kakršne koli socialne pomoči. Če se program izkaže kot uspešen način zagotavljanja socialne pomoči, se lahko ODU intervencija nadaljuje ali pa se preoblikuje v bolj tradicionalno obliko zagotavljanja socialne in finančne podpore (De la Peña, brez datuma).

Slika 1: Mehanizem obveznic z družbenim učinkom

Prirejeno po Carè, Rania & De Lisa (2020).

Investitorji zagotavljajo finančni kapital za financiranje storitev in ukrepov pomoči izvajalcev socialnih storitev. Nosijo večji del finančnega tveganja ODU dogovora. V ODU iniciative najpogosteje vlagajo investitorji, ki zasledujejo učinek (angl. impact investors). To so investitorji, ki imajo filantropska nagnjenja in niso osredotočeni le na finančni donos naložb, temveč jim je bolj mar za družbeni učinek njihovih naložb. Imajo različne motivatorje in razloge za sodelovanje v socialnih iniciativah. Motivacija in vzroki za investiranje v ODU se kažejo tudi pri prevzemanju tveganj in donosnosti. Financiranje ODU s skupino raznolikih investitorjev omogoča mešanje investitorjev z večjimi apetiti po tveganju in donosu z investitorji, ki imajo bolj zmerna pričakovanja in so pripravljeni prevzeti nižjo donosnost za večji družbeni učinek (De la Peña, brez datuma).

Plačnik rezultatov zagotavlja finančna sredstva za poplačilo vložkov investitorjev z donosom, če so rezultati intervencije doseženi. V večini primerov je plačnik rezultatov vlada – država ali lokalna uprava. Poplačilo se opravi preko posrednika (De la Peña, brez datuma).

Ključna vloga posrednika je združevanje interesov vseh deležnikov in akterjev v projektu, s ciljem sodelovanja in usklajevanja, da bi ustvarili najprimernejšo ODU pogodbo, ki zadovoljuje njihove zmogljivosti in interese. Posredniki imajo lahko različne vloge in stopnje vpliva na projekt, glede na izbrano strukturo in model ODU. Odgovorni so za prejemanje sredstev od investitorjev in njihovo posredovanje izvajalcem socialnih storitev ter prejem in izplačilo poplačila (De la Peña, brez datuma).

Izvajalec ali ponudnik socialnih storitev dobavlja ali izvaja socialne storitve, deluje s ciljno populacijo in prevzema odgovornost za zbiranje podatkov ter doseganje pogodbenih družbenih rezultatov (Galitopoulou & Nova, 2016). Finančna sredstva za financiranje izvedbe ukrepov prejme od posrednika. Kljub temu pa lahko sam aktivno zbira sredstva skupaj s posrednikom ali pa v projekt vloži lasten kapital. Običajno imajo obliko nevladnih ali neprofitnih organizacij. Sodelovanje profitnih družb in organizacij bi lahko namreč privedlo do nezaželenih ekonomskih in etičnih zapletov. V ODU programu lahko pri eni sami iniciativi sodeluje več komplementarnih izvajalcev socialnih storitev, kar omogoča celovito obravnavo kompleksnega socialnega izziva (De la Peña, brez datuma).

Ocenjevalec je neodvisen organ ODU procesa, ki določa, ali so bili predhodno dogovorjeni rezultati socialne intervencije doseženi v določenem časovnem obdobju. Poplačilo rezultatov temelji na ocenjevalčevi presoji. Metodologija ocenjevanja ter merjenje in vrednotenje rezultatov predstavljajo enega izmed največjih izzivov usklajevanja ODU dogovora (De la Peña, brez datuma).

Med glavne deležnike lahko uvrstimo tudi ciljno skupino ali populacijo. To je populacija prejemnikov pomoči in ukrepov ODU s strani izvajalcev socialnih storitev (Galitopoulou & Nova, 2016).

Poleg glavnih deležnikov lahko v mehanizmu ODU nastopajo tudi dodatni akterji, kar je odvisno od strukture posamezne ODU. Dodatni akterji so lahko podrejeni investitorji in vlagatelji, poroki, oblikovalci finančnih podpor, ponudniki tehnične pomoči, pravni svetovalci in raziskovalci. V primeru, ko so v strukturo in mehanizem ODU poleg glavnih oziroma osnovnih deležnikov vključeni še dodatni akterji, se lahko vloge in naloge posameznega deležnika in akterja razlikujejo. Raziskovalci lahko na primer delujejo in nastopajo kot neodvisni ocenjevalci, ki vrednotijo in presojujejo dosežene rezultate intervencije. Vlada lahko deluje hkrati kot plačnik rezultatov (angl. outcome payer) in ocenjevalec s preverjanjem in vrednotenjem administrativnih podatkov (Galitopoulou & Nova, 2016).

1.2 Postopek dogovora in izvedbe ODU

Vsak postopek dogovora in sporazuma o ODU je edinstven, saj zaenkrat ne obstaja enoten postopek razvoja. Razvoj dogovora lahko traja od nekaj mesecev do nekaj let. Na podlagi splošne prakse se je oblikovalo pet korakov razvoja dogovora in izvedbe ODU (Galitopoulou & Nova, 2016):

1. korak: Študija izvedljivosti

Študija izvedljivosti se začne z **identifikacijo oziroma opredelitvijo socialnega izziva ali problema**. ODU predstavljajo inovativen mehanizem financiranja programov socialne politike, ki naslovijo potrebe določene ciljne skupine. Pogosto socialna podpora za to

določeno ciljno skupino ne obstaja ali pa je neustrezna. Pri opredelitvi socialnega izziva je treba jasno opredeliti ciljno skupino/populacijo. Če je opredelitev široko zastavljena, so lahko posegi intervencije preveč razpršeni in nimajo vpliva na želene rezultate. Če je opredelitev ozko zastavljena, pa je lahko ciljna populacija premajhna, da bi statistično dokazala učinkovitost intervencije (Social Finance, 2011).

Pri **razvoju strategije socialne intervencije** je treba sestaviti temeljit profil potreb ciljne populacije, ki ga bodo izbrani posegi reševali. Za določitev izvedljivosti strategije socialne intervencije je treba predvideti želeni učinek programa na ciljno populacijo. Ta je odvisen od stopnje razumevanja posegov strategije in dokazov za njeno učinkovitost ter od stopnje vrzeli ali pomanjkljivosti storitev za pokrivanje potreb ciljne populacije (Social Finance, 2011).

Stopnja **oblikovanja poslovnega primera** vključuje razvoj operativnega in stroškovnega modela, določitev meril, kontrolne skupine in vrednotenje izida. Za **razvoj operativnega in stroškovnega modela** je potrebno trdno razumevanje celotnega stroškovnega načrta implementacije ODU. Razvoj okvirnega proračuna za ponudbo storitev določa raven financiranja, ki jo je treba pridobiti od investitorjev. **Meritve rezultatov** tvorijo temelj pogodbe med javnim sektorjem in investitorji. Vse zainteresirane strani morajo za uspeh ODU zaupati v objektivnost mehanizma za ocenjevanje in merjenje uspešnosti intervencije. Ključna dejavnika pri presoji ustreznosti ODU instrumenta za določeno socialno vprašanje sta razvoj in določitev primerne tehnike in mehanizma za ocenjevanje, ki nista podvržena koruptivnim ali nemoralnim iniciativam. Za neposredno merjenje učinka ODU iniciative je treba ustvariti primerno **kontrolno skupino**. Za uporabo zgodovinskih podatkov za ustvarjanje kontrolne skupine, namesto oblikovanja primerjalne kontrolne skupine v sočasnem izvajanju programa, je treba preveriti zanesljivost preteklih podatkov in razpoložljivost primerjalne populacije. **Ocena rezultatov** ODU predstavlja povprečni prihranek stroškov javnega sektorja zaradi izboljšanja izida ciljne skupine. Potencialni dohodki investitorjev so na poenostavljen način lahko opredeljeni kot prihranki različnih javnih finančnih proračunov (Social Finance, 2011).

Razvoj **finančnega modela** odraža ekonomičnost in rentabilnost ODU. V finančnem modelu ocenjujemo stroške intervencije, režijske stroške in vse druge fiksne stroške, ki skupaj določajo višino finančnih sredstev, potrebnih za izvedbo ODU iniciative v določenem obdobju. Hkrati določa delež prihrankov, ki bodo s strani plačnika rezultatov izplačani investitorjem, če bodo doseženi dogovorjeni rezultati. Pri sestavi finančnega modela moramo upoštevati tri dejavnike; intervencijske stroške, vrednost rezultatov/izida ter časovno obdobje za uresničitev donosnosti naložbe (Social Finance, 2011). ODU delujejo oziroma so donosne, če so stroški uresničitve dogovorjenih rezultatov (intervencijski stroški, režijski stroški in drugi fiksni stroški) nižji od ravni posledičnih prihrankov javnega sektorja (vrednost izida). To je bistvenega pomena za razvijanje donosnih naložbenih predlogov za zbiranje kapitala. Posledično ima pomembno vlogo tudi časovni okvir ali časovno obdobje naložbe. Časovni okvir mora ustrezati plačnikom rezultatov in investitorjem, ki morajo biti

pripravljeni zavezati finančna sredstva namenu in prejeti izplačilo v določenem roku (Galitopoulou & Nova, 2016).

2. korak: Strukturiranje dogovora in pogodbe

Pri strukturiranju dogovora in pogodbe je treba dokončno opredeliti socialno intervencijo, kar vključuje razvoj operativnega in stroškovnega modela, določitev meril in metodologijo za vrednotenje rezultatov ter finančnega modela (Social Finance, 2011). Pri strukturiranju dogovora imata pomembno vlogo zagotavljanje in zbiranje finančnih sredstev od investitorjev. Na tej stopnji je treba določiti izvajalca socialnih storitev (Galitopoulou & Nova, 2016). V Social Finance (2011) predlagajo analizo nacionalnih in lokalnih izvajalcev socialnih storitev za identificiranje komplementarnih intervencij ali programov pomoči, ki bi najbolj ustrezala potrebam ciljne populacije in dosegla želene rezultate ODU. Pri dogovoru je treba upoštevati tudi pravne in politične razmere. Politično vodstvo in podpora imata ključno vlogo pri vzpostavljanju in razvoju trga ODU. Postopek vzpostavitve ODU zahteva posebna prizadevanja v smislu znanja, usklajevanja zahtev zainteresiranih deležnikov, akterjev, vzpostavitve dogovora v določenem časovnem obdobju ter predanega vodstva, ki ta prizadevanja spodbuja in ohranja. Politično zavezanost je mogoče predstaviti v državnih strateških dokumentih ali političnem okvirju države. Pravne razmere so prav tako pomembne, saj lahko na enak način podpirajo ali zavirajo implementacijo in izvajanje mehanizma ODU. Zadnji korak strukturiranja dogovora in pogodbe predstavljajo še pogajanja in oblikovanje pogodbe, vključno z odločitvami o odgovornosti izvedbe upravljanja ODU (Galitopoulou & Nova, 2016).

3. korak: Implementacija in izvajanje ODU

Stopnja implementacije in izvajanja dogovora vključuje zagotavljanje in izvajanje socialnih storitev s strani izvajalcev ter upravljanje njihove uspešnosti (Galitopoulou & Nova, 2016).

4. korak: Ocena rezultatov

Ocena rezultatov vključuje merjenje in vrednotenje rezultatov preko dogovorjenih metod in meril, kar je pogosto zahteven in časovno občutljiv proces (Galitopoulou & Nova, 2016). Identifikacija primernih metod in meril za ocenjevanje je eden izmed ključnih dejavnikov, ki določa, ali je ODU primeren instrument za obravnavanje določenega socialnega vprašanja. Na izbrano metodologijo za ocenjevanje in merjenje rezultatov vplivajo etični vidiki, razpoložljivost in zanesljivost zgodovinskih podatkov, razpoložljivost ustrezne primerljive populacije ter stroški in izvedljivost zbiranja zahtevanih podatkov. Okvir za merjenje in ocenjevanje rezultatov mora biti osnovan tako, da spremembo socialnih rezultatov pripiše direktno iniciativi, financirani s strani ODU, hkrati pa upošteva določene dejavnike, ki lahko vplivajo na rezultate (So & Jagelewski, 2013). Dejavniki, ki jih je treba upoštevati, so razmere ciljne skupine brez intervencije in posredovanje drugih konkurenčnih socialnih storitev (Galitopoulou & Nova, 2016).

5. korak: Poplačilo

Poplačilo dogovorjenih rezultatov in sistemi poplačil so ključnega pomena, saj predstavljajo bistvo ODU dogovora. Temeljijo na potrebnem začetnem investicijskem znesku, mehanizmu intervencije, posredniku, postopku naročanja ter izbiri izvajalca socialnih storitev (Galitopoulou & Nova, 2016).

1.3 Modeli in strukture mehanizma ODU

ODU imajo lahko različne modele in strukture, ki so odvisni od kompozicije in dinamike med vpletenimi deležniki in akterji, njihovimi vlogami in funkcijami, procesa dogovora, strukturiranja pogodbe ter prevzemanja odgovornosti glede doseganja želenih izidov in rezultatov (OECD, 2015).

Obstajata dva modela, skozi katera poskuša plačnik rezultatov zagotoviti financiranje sredstev; skladi za ODU (angl. social impact bonds funds) in individualne ODU (angl. individual social impact bonds). Skladi za ODU so zmožni izdati številne pogodbe, ki obravnavajo enaka ali podobna socialna vprašanja, medtem ko individualne ODU lahko izvedejo le eno plačilno pogodbo naenkrat in zavzemajo obliko ene izmed treh glavnih struktur individualnih ODU, predstavljenih v nadaljevanju (Galitopoulou & Nova, 2016).

Strukture ODU so prilagodljive in spremenljive, zato je med njimi težko določiti jasne in natančne razlike. Specifična pravila glede vloge in nalog posameznih deležnikov in akterjev v strukturi ne obstajajo, zato se pojavljajo variacije. V strukturah implementacije individualnih ODU izstopajo tri glavne:

- Neposredne ODU (angl. direct social impact bonds): Pogodba je v primeru direktnih ODU podpisana med plačnikom rezultatov in izvajalcem socialnih storitev ali posebno družbo, ustvarjeno pod nadzorom izvajalca socialnih storitev (angl. Services provider-controlled special purpose vehicle). V primeru, ko plačnik rezultatov sklene pogodbo z izvajalcem socialnih storitev, je ta odgovoren za implementacijo, nadzor in upravljanje dogovora (Galitopoulou & Nova, 2016). Investicija investitorjev se izvede neposredno izvajalcu socialnih storitev, ki prevzema največjo odgovornost za uspeh intervencije. Neposredne ODU imajo po navadi le enega izvajalca socialnih storitev (Goodall, 2014).
- Posredne ODU (angl. intermediated social impact bonds): V primeru posredne strukture ODU se pogodba podpiše med plačnikom rezultatov in investitorji ali plačnikom rezultatov in posebno družbo, nadzorovano s strani investitorjev (angl. Investor-controlled special purpose vehicle) ali pa plačnikom rezultatov in posrednikom. Posebna družba, nadzorovana s strani investitorjev, je pravna oseba, ustvarjena posebej za potrebe ODU, v katero investitorji neposredno investirajo in so lastniki deleža družbe (So & Jagelewski, 2013). Ključni deležnik pri posrednih ODU pa je posrednik, ki lahko nastopa tudi kot investitor. Posrednik prevzema največjo odgovornost za uspeh intervencije. Njegove naloge so identificiranje socialnih izzivov, določitev izvedljivosti intervencije

na podlagi dogovorjenih kriterijev, usklajevanje finančnega načrta pogodbe, zbiranje investicij, izbira in sestava pogodbe z izvajalcem socialnih storitev ter nadzorovanje upravljanja uspešnosti in izvedbe ODU (Goodall, 2014).

- Upravljanje ODU (angl. managed social impact bonds): Pri upravljanih ODU je pogodba podpisana med plačnikom rezultatov in primarnim pogodbenikom. To je običajno posrednik ali pa posebna družba, nadzorovana s strani posrednika (angl. Intermediary-controlled special purpose vehicle), ki po navadi nadzoruje celoten proces. Vloge in naloge posrednika so podobne tistim v posredni strukturi ODU. Pri upravljanih strukturah ODU posredniki direktno ne investirajo v intervencijo (Galitopoulou & Nova, 2016).

1.4 Zgodovina ODU v celinski Evropi

Projekt Eleven Augsburg SIB je začel delovati septembra 2013 in je postal prvi ODU projekt v Nemčiji. Projekt je sprožilo bavarsko ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti z Juvat gemeinnützige GmbH, neprofitno hčerinsko družbo podjetja Benckiser Stiftung Zukunft. Projekt je temeljil na predpostavki, da javni sektor plača premijo, če so doseženi vnaprej določeni, empirično merljivi cilji. Pilotni projekt je bil namenjen prikrajšanim, brezposelnim mladostnikom, ki nimajo dostopa do poklicnega usposabljanja in dostopa do storitev za podporo mladostnikom. To je skupina, ki jo ukrepi in programi nemške zvezne agencije za delo, centri za zaposlovanje ali nemška agencija za zaščito otrok in mladine običajno spregledajo. Glavni cilj projekta je bil umestitev določenega števila mladostnikov v vajeništvo oziroma pripravništvo in zaposlitev, ki traja vsaj devet mesecev. Štirje projektni partnerji, ki so bili odgovorni za implementacijo, so izvedli specifične module in programe s področja zaščite in podpore mladine, poklicne podpore in storitev poklicnega in kariernega usmerjanja. Obravnavali so več kot 100 mladostnikov in v projekt vključili 69 tistih, ki so bili pripravljeni sodelovati. Na koncu je bilo 22 mladostnikov vključenih v program vajeništva oziroma pripravništva ali v zaposlitev s storitvijo spremljanja in podpore. Nevtralni ocenjevalec je potrdil, da je projekt dosegel vse vnaprej določene cilje. Zato je bil investitorjem (vsem neprofitnim organizacijam) poplačan njihov vložek s 3 % obrestmi za celotno trajanje pilotnega projekta (28 mesecev). Pomemben dejavnik je opravila družba Juvat, ki je delovala kot posrednik. Njene naloge so vključevale pogajanje in sklepanje pogodbenega sporazuma z bavarskim ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, pridobivanje investitorjev, vključevanje projektnih partnerjev v implementacijo ter naročanje ocenjevanja in vrednotenja v sodelovanju z javnimi partnerji. Ker so vsi investitorji neprofitne organizacije, so bili poplačani vložki uporabljeni za druge dobrodelne projekte, kar ustvarja krog vnaprejšnjega financiranja drugih projektov (AlpSib, brez datuma).

Prva ODU na Nizozemskem – **Buzinezzclub Rotterdam** je začela delovati v marcu leta 2013 na področju zaposlovanja in usposabljanja mladih. Brezposelnost mladih v občini Rotterdam je leta 2013 znašala okoli 16 %. Mnoge intervencije na tem področju niso bile

primerno vzpostavljene. Občinski svet se je odločil postaviti brezposelnost mladih v središče njihovega delovanja in začel sodelovati z zasebnim sektorjem pri doseganju svojih ciljev (ABN AMRO, 2015). Občina se je pri obravnavi izziva povezala s socialnim podjetjem Buzinezzclub, ki je v projektu delovalo kot investitor in izvajalec socialnih storitev. S pomočjo ostalih investorjev – ABN AMRO Social Impact Fund in Start Foundation jim je uspelo zbrati 720.000 EUR finančnih sredstev. Ortec Finance in Deloitte sta pri projektu sodelovala kot posrednika in ocenjevalca (Guay, 2017). Ciljna skupina projekta so bili mladi v starostni skupini med 17 in 27 let brez ali s pomanjkljivimi kvalifikacijami, ki prejemajo socialno pomoč (Government Outcomes Lab, brez datuma b). Cilj intervencije je zaposlitev, ustanovitev podjetja ali nadaljnje izobraževanje udeleženca. Izvajalec socialnih storitev je mladim omogočil različne tečaje, delavnice, usposabljanja, kar je pripomoglo pri osvajanju novih znanj in veščin. Rezultati prve skupine udeležencev so pokazali, da je skoraj 60 % udeležencev po preteku programa začelo svojo poklicno pot oziroma ne prejemajo več socialne pomoči. Rezultati intervencije se kažejo v prihrankih občinske blagajne, saj upravičenci ne prejemajo socialne pomoči. Donosnost investorjev se povečuje skladno z uspešnostjo intervencije, omejena je na 12 % na leto (Guay, 2017).

2 RAZISKAVA ODU V CELINSKI EVROPI

Pri empirični raziskavi ODU v celinski Evropi sem uporabila sekundarne podatke, ki sem jih pridobila v podatkovni bazi Government Outcomes Lab Impact Bond Dataset. Ker zbirka deluje na prostovoljnem deljenju podatkov za raziskovalne namene, sem v določenih primerih naletela na pomanjkljive podatke. To sem pri raziskavah tudi primerno upoštevala.

Raziskavo sem začela z zbiranjem podatkov o stanjih oziroma fazah projektov, lokaciji izvedbe, področju delovanja, začetku izvajanja socialnih storitev, višini zbranih finančnih sredstev, ciljni skupini in investitorjih. Uporabila sem kvantitativno metodo raziskovanja in rezultate ugotovitev o ODU v celinski Evropi predstavila s pomočjo grafičnih prikazov in tabele. V nadaljevanju sem podrobneje predstavila ODU projekte posameznih držav celinske Evrope. Poiskala sem relevantne sekundarne vire, ki opisujejo izkušnje, prednosti, slabosti in ovire pri implementaciji ODU projektov v posamezni državi. Uporabila sem kvalitativno in kvantitativno metodo raziskovanja.

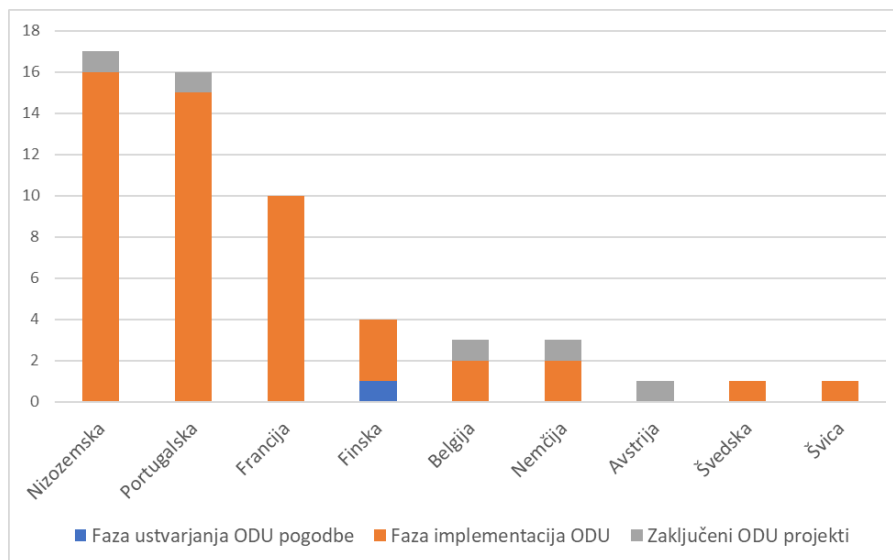
2.1 ODU v celinski Evropi

V celinski Evropi lahko najdemo 56 ODU projektov, od katerih je pet zaključenih, 50 v fazi implementacije in en v fazi ustvarjanja pogodbe. Za ODU intervencije v celinski Evropi je bilo zbranih več kot 82 mio EUR, ki so omogočili nudenje pomoči več kot 138.000 upravičencem.

Število ODU projektov držav celinske Evrope v različnih fazah je prikazano na sliki 2. Največ ODU lahko najdemo na Nizozemskem (17) in Portugalskem (16), ki imata vsaka po

en zaključen projekt, ostali pa so v fazi implementacije. V Franciji deluje 10 ODU iniciativ, ki so v fazi implementacije. Na Finskem je en projekt v fazi ustvarjanja pogodbe, trije pa v fazi implementacije. Belgija in Nemčija imata en zaključen ODU projekt in dva v fazi implementacije. V Avstriji lahko najdemo en ODU projekt, ki se je že zaključil. Na Švedskem in v Švici pa lahko najdemo en ODU projekt, ki je v fazi implementacije.

Slika 2: Grafični prikaz števila ODU projektov držav celinske Evrope v različnih fazah

Vir: Government Outcomes Lab (brez datuma b).

V tabeli 1 sta prikazana število in finančna vrednost ODU projektov v celinski Evropi po področju delovanja. Skoraj polovica iniciativ deluje na področju zaposlovanja in usposabljanja (26), skoraj četrtina jih deluje na področju izobraževanja (13), sledijo še področja dobrobiti otrok in družin (7), zdravstva (4), brezdomstvo (3) in kazensko pravosodje (3). Sorazmerno je tudi največ finančnih sredstev namenjenih iniciativam na področju izobraževanja in usposabljanja (več kot 50,2 mio EUR) in dobrobiti otrok in družin (več kot 17,5 mio EUR). Sledijo še področja brezdomstva (7,5 mio EUR), izobraževanja (več kot 3,8 mio EUR) in zdravstva (več kot 2,4 mio EUR). Najmanj finančnih sredstev je namenjenih področju kazenskega pravosodja – več kot 1,4 mio EUR. V podatkovni bazi Government Outcomes Lab Impact Bond Dataset sem naletela na primanjkljaj podatkov o finančni vrednosti projektov. V oklepaju sem navedla število projektov, ki so vsebovali podatke o finančni vrednosti in jih uporabila pri izračunu povprečne vrednosti naložbe glede na področje delovanja. V povprečju imajo naložbe na področju dobrobiti otrok in družin, brezdomstva in zaposlovanja ter usposabljanja največjo finančno vrednost, saj je za vsak projekt na teh področjih namenjenih več kot 2 mio EUR. Najmanjšo povprečno vrednost naložbe pa najdemo na področjih izobraževanja in kazenskega pravosodja.

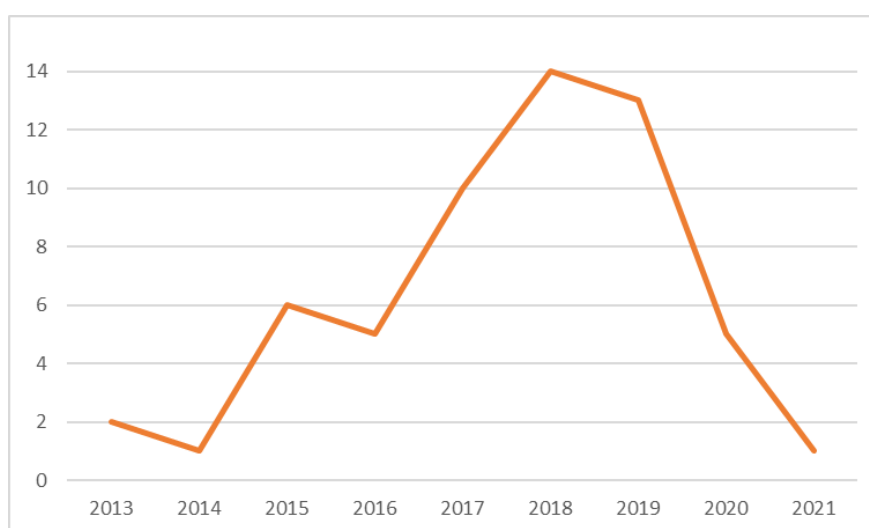
Tabela 1: Število in finančna vrednost ODU projektov v celinski Evropi

Področje delovanja	Število ODU projektov	Višina zbranih finančnih sredstev (v mio EUR)	Povprečna vrednost naložbe
Zaposlovanje in usposabljanje	26 (23)	50,2	2,182609
Izobraževanje	13 (11)	3,8	0,345455
Dobrobit otrok in družin	7 (6)	17,5	2,916667
Zdravstvo	4 (3)	2,4	0,8
Brezdomstvo	3	7,5	2,5
Kazensko pravosodje	3	1,4	0,466667
Skupaj	56 (49)	82,8	1,689796

Vir: lastno delo.

Razvoj in število ODU v celinski Evropi sta prikazana na sliki 3. Pri oblikovanju grafičnega prikaza sem upoštevala leto začetka izvajanja socialnih storitev, saj so bili ti podatki v podatkovni bazi Government Outcomes Lab Impact Bond Dataset številčnejši. Pogosto se zgodi tudi, da je leto sklepa pogodbe o ODU poznejše kot leto začetka izvajanja socialnih storitev. Prvi ODU sta v celinski Evropi začeli delovati leta 2013 v Nemčiji in na Nizozemskem. Že dve leti pozneje – leta 2015 – je delovalo šest iniciativ. Višek začetka delovanja ODU iniciativ se je zgodil leta 2018, ko je začelo delovati kar 14 projektov. Ta trend se je nadaljeval tudi v letu 2019. Padec začetka delovanja in razvoja ODU pa je mogoče opaziti v letih 2020 in 2021.

Slika 3: Grafični prikaz razvoja ODU v celinski Evropi

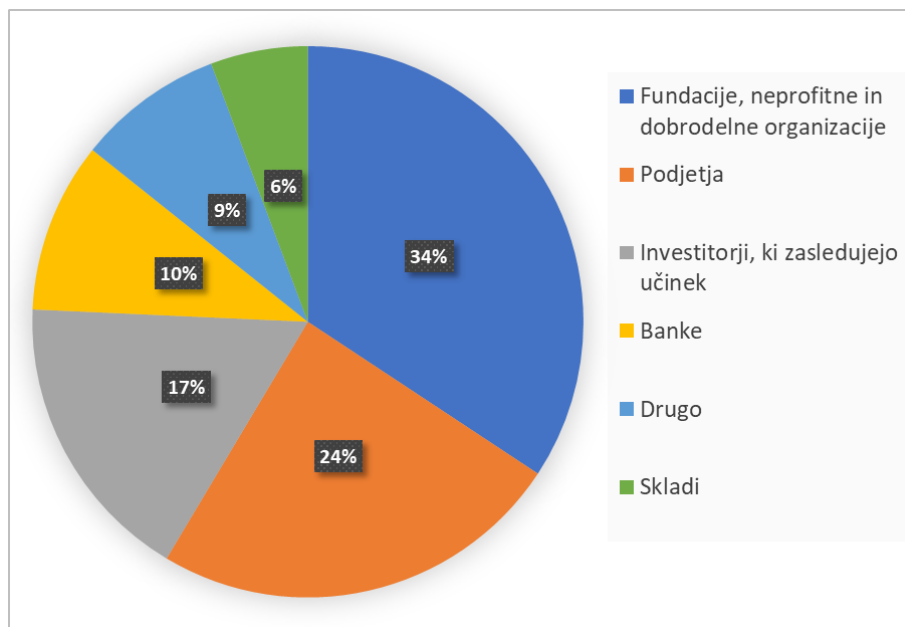

Vir: lastno delo.

Investitorji v ODU v celinski Evropi so raznoliki. V 56 projektov investira 70 različnih investitorjev. Podatke o investitorjih sem pridobila v podatkovni bazi Government Outcomes Lab Impact Bond Dataset in na internetu poiskala, za kakšno vrsto organizacije

gre. Te sem razvrstila v sedem skupin, ki so prikazane na sliki 4. Največjo skupino investorjev sestavljajo fundacije, neprofitne in dobrodelne organizacije. Sledi jim skupina podjetij, kamor spadajo različne pravne osebe – delniške družbe, družbe za finančno in poslovno svetovanje, zavarovalniške družbe, proizvodna podjetja itd. Investitorji, ki zasledujejo učinek, predstavljajo 17 % vseh investorjev. V to skupino lahko vključimo različne pravne osebe in sklade, ustanovljene posebej z namenom investiranja v naložbe z učinkom. Skupina bank sestavlja 10 % investorjev. Sledi ji skupina drugo z 9 %. V skupino drugo sem vključila zadrugi (angl. cooperative organization), ki se pojavljata na Finskem, anonimne in individualne investitorje, bolnico in mesto Espoo na Finskem. Skladi, med katerimi sta tudi Evropski sklad za strateške naložbe in Evropski investicijski sklad, predstavljajo 6 % investorjev.

Slika 4: Investitorji v ODU v celinski Evropi

Vir: lastno delo.

2.2 Nizozemska

Na Nizozemskem deluje 17 ODU, ki omogočajo nudenje pomoči več kot 4000 upravičencem. Za iniciative je namenjenih več kot 32 mio EUR. Na področju zaposlovanja in usposabljanja deluje 13 projektov. Prvi ODU projekt Buzineszclub Rotterdam je predstavljen v poglavju 2.4. Ostali projekti so v stopnji implementacije in se izvajajo v provincah Severni Brabant (5), Utrecht (2), Južna Holandija (2), Limburg (1), Overijsel (1), Severna Holandija (1) ter na državni ravni (1). Intervencije na področju zaposlovanja in usposabljanja so namenjene beguncem, imigrantom s slabimi možnostmi za zaposlitev, ljudem s senzornimi motnjami – motnjami čutilnih in prepoznavnih sposobnosti, nekdanjim uslužbencem vojske, dolgotrajno brezposelnim osebam, brezposelnim mladim osebam v

starostni skupini 18–30 in 17–35 let ter brezposelnim osebam, ki prejemajo socialno pomoč. Na področju zdravstva delujeta dva projekta, ki sta bila sprejeta v letu 2017. Eden deluje na državni ravni, drugi pa v provinci Južna Holandija. Projekta nudita pomoč bolnikom, ki so preboleli raka in družinam s številnimi in zapletenimi težavami, kot so dolгови, psihološke, zdravstvene in starševske težave. Na področju dobrobiti otrok in družin deluje projekt Social Hospital Almelo, ki je začel delovati leta 2018 v provinci Overijssel. Na področju kazenskega pravosodja deluje projekt na državni ravni. Ta nudi odraslim zapornikom, ki prestajajo 3- do 12-mesečno obsodbo, poseben program, ki združuje delo in študij, prilagojen individualnim potrebam. Namen projekta je zmanjšanje povratništva, socialnih prejemkov za upravičence in povečanje delovne udeležbe upravičencev v primerjavi s kontrolno skupino (Government Outcomes Lab, brez datuma b).

Okolje za razvoj ODU na Nizozemskem je spodbujajoče in obetavno. Lokalna oblast in državne agencije želijo ustvariti napredek na področju socialne ekonomije, zato jih še posebej zanimajo ODU. Pogodbe z družbenim učinkom so najprej začeli uporabljati na lokalni ravni, s strani občin in drugih lokalnih organov (ABN AMRO, 2015). Kot koristi in prednosti iniciativ lahko izpostavimo vzpostavitev močnih partnerstev med deležniki, transformacijo k sklepanju pogodb, ki temeljijo na rezultatih, ter podjetnost in inovativnost izvajalcev socialnih storitev, ki upravičencem nudijo prilagodljive storitve. Med slabosti pa lahko štejemo manjše število udeležencev od pričakovanih, manjše finančne naložbe posamezne intervencije in pomanjkanje preglednosti. V ukrepe iniciativ je bilo vključenih manj udeležencev od pričakovanega in načrtovanega števila. Stopnja dogovora ODU projekta traja v povprečju leto in pol. V tem času se lahko število in potrebe upravičencev zaradi ekonomskih ciklov in birokratskih postopkov spremenijo. Mehanizmi ODU morajo ostati dovolj fleksibilni, da se prilagodijo številnim spremembam (Social Finance NL, brez datuma).

2.3 Portugalska

Na Portugalskem deluje 16 ODU projektov, od katerih je en projekt zaključen, ostali pa so v fazi implementacije. Za projekte je bilo zbranih več kot 4,6 mio EUR, ki so omogočili nudenje pomoči več kot 119.000 upravičencem. Na področju izobraževanja in usposabljanja delujeta dva projekta, ki sta začela delovati leta 2017. Eden deluje v okrožju Castelo Branco v osredju države, drugi pa v okrožju Porto na severu. Projekta nudita pomoč mladim, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo ter študentom ali dijakom, ki iščejo prvo zaposlitev in živijo v slabših življenjskih razmerah. Na področju dobrobiti otrok in družin je v letu 2017 v okrožju Porto začel delovati projekt, ki nudi pomoč družinam z otroki in mladostniki, ki bi bili lahko institucionalizirani. Na področju zdravstva je leta 2019 začela delovati intervencija, ki ponuja podporo neformalnim negovalcem oseb z demenco. Ta intervencija deluje v okrožjih Porto in Braga. Največ (10) projektov deluje na področju izobraževanja. Ti delujejo v centralnem delu države, v okrožjih Lisboa in Évora, regiji Alentejo in na severu države. Prvi ODU projekt na Portugalskem je začel delovati leta 2015

v Lizboni. Projekt je učencem tretjega razreda iz treh različnih osnovnih šol v Lizboni omogočil začetno učenje računalniškega programiranja. S tem so dosegli boljšo uspešnost učencev pri reševanju problemov in logičnem razmišljanju in izboljšanjem znanju portugalsčine in matematike v primerjavi s kontrolno skupino. Skoraj vsi ostali projekti na področju izobraževanja so začeli delovati leta 2018, v letih 2019 in 2020 sta začela delovati samo dva projekta. Ciljne skupine ostalih projektov so otroci, učenci, družine in učitelji. Glavni nameni intervencij so preprečevanje zgodnjega opuščanja šolanja in osipa učencev, izboljšanje ocen učencev na nacionalnih preverjanjih znanja, izboljšanje šolskih dosežkov učencev z uporabo digitalnih izobraževalnih virov akademije Khan, izboljšanje pismenosti in spodbujanje k branju, izboljšanje znanja portugalsčine in matematike učencev z nižjim socialno ekonomskim statusom in izboljšanje znanja računalništva in programiranja za učitelje, da bi se ti boljše odzvali na socialne probleme digitalne izključenosti, neuspeha v šoli, zgodnjega opuščanja šolanja in osipa ter brezposelnosti mladih. Na področju kazenskega pravosodja sta v letih 2019 in 2020, v okrožju Senúbal in Lisboa, začeli delovati dve intervenciji. Namenjeni sta zapornikom in jima omogočata različne programe usposabljanja z namenom zmanjševanja povratništva in boljše integracije na trg dela (Government Outcomes Lab, brez datuma b).

Zaključek prvega ODU projekta na Portugalskem – Junior Code Academy je pokazal, da so pilotni projekti, čeprav pogosto niso ekonomsko upravičeni, pomembni za preizkušanje zasnove instrumentov in udeležbe glavnih deležnikov. Ustanovitev majhnega pilotnega projekta ima ključen pomen pri ustvarjanju zagona in prepričljivosti uporabe koncepta. Čeprav je ustvarjanje prihrankov ena izmed glavnih prednosti ODU iniciativ, je na Portugalskem ustvarjanje vrednosti in prednosti instrumenta bolj povezano s prerazporejanjem tveganja. Trgu socialnih inovacij koristita uspešnost upravljanja in priložnost za učenje, ki ju omogočajo ODU. Ključni deležnik pri vzpostavitvi projektov je posrednik, ki povezuje interese deležnikov in akterjev ter rešuje težave. Na Portugalskem ODU ustvarjajo bazo podatkov in dokazov, ki ne obstaja pri socialnih organizacijah (Miguel, 2016).

2.4 Francija

V Franciji deluje 10 ODU projektov, ki so v fazi implementacije. Skupaj je bilo za vse projekte zbranih več kot 13 mio EUR, ki so omogočili nudenje pomoči več kot 14.000 upravičencem. Projekti so lokacijsko zelo razpršeni. Največ (pet) projektov deluje na področju zaposlovanja in usposabljanja, ki nudijo pomoč nezaposlenim, ki imajo težave pri iskanju zaposlitve in prejemajo socialno podporo, podjetnikom in nezaposlenim, ki imajo težave pri iskanju zaposlitve zaradi mobilnosti. Večina projektov je začela delovati leta 2017 in 2018 v regijah Île-de-France, Hauts-de-France, Normandija, Grand Est, Nova Akvitanija, Provansa-Alpe-Azurna obala, Oksitanija, Center-Val de Loire, Loire, Auvergne-Rona-Alpe in Burgundija-Franche-Comté. V letu 2020 je začel delovati tudi projekt za zmanjševanje brezposelnosti, ki deluje na državni ravni. Na področju dobrobiti otrok in družine sta v regiji

Loire in Nova Akvitanija na zahodu države v letu 2019 začeli delovati dve iniciativi. Namenjeni sta staršem ali materam samohranilkam, ki so v socialni in družinski stiski, kar predstavlja določene nevarnosti in tveganja za njihove otroke. V letih 2018 in 2019 sta v regiji Hauts-de-France začeli delovati dve iniciativi na področju brezdomstva, ki sta namenjeni ljudem, ki živijo v zelo težkih in negotovih socialnih razmerah in starostnikom z nizkimi dohodki. Na področju izobraževanja pa je v regijah Hautes-de-France in Oksitanija leta 2018 začela delovati ODU, namenjena dijakom srednje poklicne šole, ki živijo na podeželju in prejemajo štipendije (Government Outcomes Lab, brez datuma b).

Dodano vrednost ODU instrumentov, ki jih upravljajo in financirajo investitorji, ki zasledujejo učinek, in partnerji, je na lokalni in nacionalni ravni mogoče definirati kot prihranek stroškov in donosnosti naložb. Prepreke pri uporabi ODU instrumentov v Franciji pa se kažejo v pomanjkanju poznavanja tega instrumenta pri različnih deležnikih, pomanjkanju sodelovanja med deležniki in akterji, tehničnih in organizacijskih preprekah, pomanjkanju virov in sredstev za izvedbo vrednotenij in ocenjevanj socialnih vplivov ter političnih preprekah, ki obravnavajo družbeno odgovornost kot orodje za upravljanje uspešnosti, nadzorni mehanizem ali način za spodbujanje konkurence (Lanteri, Kamenskaya & Martin, brez datuma).

2.5 Finska

Na Finskem lahko najdemo štiri ODU projekte, ki delujejo v regijah Uusimaa, Kanta-Häme in Jugozahodna Finska na jugu države ter Pirkanmaa in Centralna Finska v osrednjem delu države. Iniciative delujejo na področjih zaposlovanja in usposabljanja, zdravja in dobrobiti otrok in družine. Projekta Finland Children's Welfare SIB in Finland Children's Welfare SIB II projekt, ki sta začela delovati v letih 2019 in 2021, sta namenjena socialni in šolski podpori otrok in družin. ODU na področju zdravstva je namenjena zaposlenim v javnem sektorju in jim ponuja vrsto preventivnih programov, ki izboljšujejo njihovo zdravje in dobro počutje. Integracijski projekt Kotouttamisen SIB ponuja pomoč pri zaposlovanju in usposabljanju imigrantom, med 17. in 63. letom, ki so registrirani kot brezposelni iskalci zaposlitve. Za ODU projekte na Finskem je bilo zbranih skoraj 26 mio EUR, ki so omogočili nudenje pomoči več kot 1000 upravičencem (Government Outcomes Lab, brez datuma b).

Razvoj ODU na Finskem je omogočil inovacijski sklad Sitra, ki deluje kot javna fundacija in spodbuja uporabo inovativnih in trajnostih pristopov za doseganje blaginje. Ta deluje v neposrednem nadzoru finskega parlamenta, ki si prav tako želi dolgoročne blaginje finske družbe. Sitra je predstavila model ODU kot del svojih prizadevanj pri razvoju investiranja z učinkom. Zanimanje za ta pristop je izhajalo iz zanimanja in želje pri uporabi inovativnih instrumentov financiranja, ki temeljijo na doseganju rezultatov in hkrati posegajo v družbeno motivirane naložbe za oblikovanje preventivnih pristopov, ki se spopadajo s socialnimi izzivi. Sodeluje s številnimi organi regionalne in lokalne oblasti, investitorji in drugimi deležniki pri oblikovanju ODU iniciativ. Ponuja analitična in tehnična znanja pri razvoju

posameznih projektov, deluje kot vodja ključnih partnerjev in deležnikov ter širi znanje pri gradnji celostnega sistema za razvoj in izvajanje ODU. Na podlagi uspeha investiranja z učinkom Sitre je finska vlada leta 2020 ustanovila Center znanja za investiranje z učinkom (angl. Centre of Expertise for Impact Investing) na Ministrstvu za gospodarstvo in delo, ki nudi pomoč akterjem v javnem sektorju pri razvoju ODU in drugih pogodb o rezultatih (Government Outcomes Lab, 2021).

Na uspeh implementacije ODU na Finskem vplivajo tako formalne kot tudi neformalne institucije. Zlasti socialne organizacije imajo velik vpliv na družbo in lahko s svojim delovanjem bistveno vplivajo na lokalne skupnosti in njihove institucije. Dejavnosti, kot so lokalizacija, soustvarjanje, izkušnje, prakse, širjenje znanja in specializacija industrije na področju investiranja z učinkom, pripomorejo k uspehu implementacije. Ustvarjanje omrežja in ekosistema omogoča sodelovanje znotraj posamezne skupnosti, dostopnost do znanja in razumevanja področja ter ustvarja platformo za inovacije. Uspeh za vpeljavo in implementacijo ODU na Finskem lahko pripišemo družbi, vladi, deležnikom in obstoju podpornih organizacij. Natančneje lahko določimo vidike, kot so zaupanje v družbo in vlado, zadostna infrastruktura in podatkovni sistemi, raven vključenosti javnega sektorja in zmogljivost deležnikov in akterjev, ki imajo pomembno vlogo pri oblikovanju vezi ODU projektov (Hughes, 2019).

2.6 Belgija

V Belgiji lahko najdemo dve ODU na področju zaposlovanja in usposabljanja in eno ODU na področju brezdomstva. Projekti delujejo v bruseljski regiji v osrednjem delu države in Flandriji. Za ODU iniciative je bilo investiranih več kot dva mio EUR, ki so omogočili nudenje pomoči več kot 133 upravičencem. Prva ODU v Belgiji je začela delovati leta 2014 in je nudila podporo beguncem in priseljencem, ki so bili stari med 18 in 30 let, so zakonito prebivali v Bruslju in so bili registrirani pri vladni agenciji za zaposlovanje. Intervencija je vključevala medgeneracijski mentorski program, ki je mlade brezposelne migrante povezal z izkušenimi lokalnimi upokojenci, ki so jim pomagali pri vključitvi v okolje in iskanju primerne zaposlitve. Druga ODU je začela delovati leta 2019 v Antwerpnu in je namenjena mladostnikom, ki se ne šolajo ali usposabljujejo za delo in nimajo zaposlitve. Na območju Flandrije pa so leta 2020 začeli nuditi pomoč mladim ljudem, med 17. in 25. letom, ki so brezdomci oziroma jim grozi brezdomstvo (Government Outcomes Lab, brez datuma b).

Študije so pokazale, da bi v Belgiji lahko oblikovali ODU iniciative na področjih povratništva in ponovitve kaznivih dejanj med mladostniki in odraslimi, brezdomstva, izobraževanja ter zaposlovanja in usposabljanja. Glede na predhodno oceno belgijskega pravnega in institucionalnega okvirja je ODU v Belgiji najbolje strukturirati kot partnerstva med investitorji in izvajalci socialnih storitev, ki v jedro mehanizma postavlja izvajalce in ti neposredno vstopijo v pogodbeni sporazum z vlado. Predstavitev koncepta ODU je izpostavila dvome o zasebnih investitorjih, ki bi na podlagi javne koristi programov dosegli

donose, izgubo vladnega nadzora pri zasnovi intervencij, potencialno zoženje zasnov programov na elemente, ki so primerni za merjenje in vrednotenje ter dvome o učinkovitem merjenju in vrednotenju rezultatov. Številne neprofitne organizacije so direktno financirane s strani vlade ali vladnih organov in agencij, zato bi lahko financiranje ODU preko neprofitnih organizacij dojemali kot izrivanje javnega financiranja oziroma njegovo nadomeščanje z zasebnim financiranjem s pogojem doseganja rezultatov (Dermine, 2014).

2.7 Nemčija

V Nemčiji lahko najdemo tri ODU projekte. ODU. Delujejo v zveznih deželah Baden-Württemberg in Bavarska na jugu države in v Spodnji Saški na severu. Skupaj je bilo za vse tri projekte zbranih več kot 250.000 EUR, ki omogočajo nudenje pomoči več kot 117 upravičencem. Prva ODU v Nemčiji je projekt Eleven Augsburg, ki je danes poznan pod imenom JuMP – Jugendliche mit Perspektive (Youth with perspective). Podrobneje je predstavljen v poglavju 2.4. Delujeta tudi dva ODU projekta v fazi implementacije, ki sta začela nuditi izvajanje socialnih storitev v letu 2017. Prvi deluje na področju dobrobiti otrok in družin. Njegova ciljna skupina so starši iz okrožja Osnabrück z otroki, starimi od 2 do 12 let, ki so zakonsko upravičeni do pomoči zaradi različnih družinskih težav. Namen intervencije je izboljšati starševske veščine. Drugi pa deluje na področju izobraževanja. Njegova ciljna skupina so osnovnošolski otroci beguncev in priseljencev, ki imajo težave s šolanjem. Namena intervencije sta izboljšanje jezikovnih, matematičnih in interdisciplinarnih kompetenc ter sodelovanje s starši otrok (Government Outcomes Lab, brez datuma b).

Raziskave na podlagi uspešnega projekta Eleven Augsburg kažejo, da so ODU orodje za razvoj novih načinov reševanja socialnih izzivov, doseganje težko dostopnih ciljnih skupin, ustvarjanje poslovnih mrež in partnerstev in spodbujanje uporabe instrumentov, ki temeljijo na rezultatih v sistemu socialnega varstva. Zaradi kompleksnosti, transakcijskih stroškov in drugih omejitev obstaja majhna možnost za razvoj obsežnih ODU instrumentov na nacionalni ravni. Obstaja pa potencial za razvoj ODU v subsidiarnem in skupinskem sistemu socialne podpore. Omejitve pri implementaciji ODU se kažejo predvsem v zakonskih in pravnih negotovostih, zapletenosti oblikovanja pogodb, medsebojnega sodelovanja različnih deležnikov in organizacij, legitimnosti in iskanju primernih orodij za merjenje vpliva in vrednotenja rezultatov. V nemškem socialnem zakoniku inovativni instrumenti in ukrepi zaenkrat še niso upoštevani. Dodajanje klavzul, ki bi uredile financiranje inovativnih pristopov socialne politike, kamor spadajo tudi ODU, bi zagotovilo trdnejšo podlago za oblikovanje in podajanje pogodb (Scheuerle & Nieveler, 2017).

2.8 Avstrija

V Avstriji je bila v zvezni deželi Zgornji Avstriji leta 2015 izvedena prva ODU na področju zaposlovanja in usposabljanja, ki se je že zaključila. Za izvedbo projekta je bilo zbranih

skupaj 804.690 EUR. Ciljna skupina projekta so bile ženske v zvezni deželi Zgornja Avstrija, ki so bile žrtve nasilja in zlorabe in so bile v zadnjih 24 mesecih v stiku z zavetiščem za ženske ali centrom za zaščito pred nasiljem. Za vključitev v ciljno skupino intervencije so bili opredeljeni tudi dodatni pogoji, ki so jim omogočali pridobitev zaposlitve. Pomanjkanje izobrazbe in delovnih izkušenj, finančna in socialna odvisnost od partnerja ter pomanjkanje varstva za otroke predstavljajo le nekaj težav, ki jih ovirajo pri iskanju zaposlitve. Izziva, ki ju je nasloвила intervencija, sta revščina in socialna izključenost žensk, ki so žrtve nasilja in zlorabe (Government Outcomes Lab, brez datuma b).

Za boljše razumevanje konteksta ODU so bile v Avstriji izvedene študije, ki so izpostavile določene priložnosti, izzive in omejitve. Priložnosti, ki jih je vredno izpostaviti, so zagotavljanje socialnih storitev težko dostopnim upravičencem, prilagodljivost pri ponujanju socialnih storitev, nove priložnosti za financiranje ter prihranek stroškov za državo. Izzivi in omejitve se pojavljajo predvsem zaradi kompleksne strukture ODU instrumentov, ki predstavljajo povsem novo metodo financiranja. Pojavljajo se tehnične in administrativne ovire pri dogovoru in izvedbi projektov. Izpostavlja se strah pred privatizacijo javnih funkcij in storitev, čeprav se nekatere storitve in funkcije že opravljajo preko zasebnih ali neprofitnih organizacij. Avstrijska vlada se je v delovnem programu 2013–2018 zavezala k spodbujanju ustvarjanja inovativnih pristopov v okviru socialne politike za reševanje socialnih izzivov ter odpravljanje vrzeli in spodbujanje socialne kohezije v Avstriji. Za spodbujanje socialnih inovacij predlaga oblikovanje jasnega političnega in pravnega okvira, standardizacijo metod in metodologije vrednotenja, merjenja in ocenjevanja rezultatov ODU iniciativ, ki bi odpravile strah pred monetizacijo moralnih in družbenih vrednot ter ustanovitve ODU sklada (Schneider, 2017).

2.9 Švedska

Na Švedskem so v občini Norrköping, v okrožju Östergötland na jugovzhodu države, leta 2016 vzpostavili prvo ODU na področju izobraževanja z namenom zmanjševanja ponovne umestitve otrok in mladostnikov v državno oskrbo in varstvo. Ta vključuje tudi individualno prilagojeno šolsko podporo za vsakega udeleženca in tutorstvo. Za intervencijo je bilo zbranih 970.000 EUR (Government Outcomes Lab, brez datuma b).

Obširen sistem javnega sektorja in socialne pomoči na Švedskem zagotavljajo in izvajajo organi lokalne in regionalne oblasti. Model ODU se zaradi sistema javnega sektorja in socialne pomoči na Švedskem lahko spremeni in prilagodi trgu. Pojavlja se potreba po specializiranih službah za pomoč pri tehničnem implementiranju ODU projektov, ki jih občine, regije in drugi plačniki rezultatov ne morejo zagotoviti. Te specializirane službe so lahko svetovalne, objektivni ocenjevalci, posredniki ali centralizirane organizacije, ki ponujajo pomoč pri različnih korakih dogovora in izvedbe ODU. Ker ODU odgovori zahtevajo usklajevanje interesov in želja vseh vpletenih deležnikov in akterjev, postane razvoj specializiranih služb, ki bi delovale kot centralne organizacije za povečanje števila in

vpliva ODU projektov, jasen. Skupaj z razvojem industrije se morajo razvijati tudi specializirane službe, ki zagotavljajo znanje, vodenje in povezovanje. Za rastoči trg ODU na Švedskem bi bilo treba razviti boljšo finančno infrastrukturo. Tu ima pomembno vlogo tudi vlada, ki mora izbrati določene korake za razvoj in privlačnost ODU iniciativ. Na primer zasebnim investitorjem, občinam in regijam bi lahko ponudila ugodnejšo davčno obravnavo ali oprostitev plačila davkov (Good & Juhlin, 2020).

2.10 Švica

V kantonu Bern, v osredju države, so vzpostavili prvo ODU v Švici na področju zaposlovanja in usposabljanja. Začetek izvajanja storitev programa sega v leto 2015 in je v fazi implementacije. V program je bilo investiranih 2,4 mio EUR, ki so omogočili nudenje pomoči več kot 120 upravičencem. Ciljna skupina intervencije so begunci in drugi migranti s pravico do začasnega prebivanja, ki se trenutno ne izobražujejo ali usposablajo za delo, se želijo zaposliti ter spadajo v pristojnost kantona Bern. Namen programa je vključitev ciljne skupine na trg dela (Government Outcomes Lab, brez datuma b).

Pripravljenost za zagon ODU projektov v Švici bi lahko pripisali izkušnjam z uporabo pogodb za uspešnost v javnem sektorju. Pristop, ki temelji na rezultatih skupaj z močnim finančnim in finančno-tehnološkim sektorjem ter drugimi specializiranimi organizacijami na področju humanitarnega dela in razvoja, bi lahko Švici omogočil postati središče za razvoj ODU (Chandrasekhar, 2018).

2.11 Sklepne ugotovitve o ODU v celinski Evropi

Države, v katerih ODU intervencijam namenjajo največ finančnih sredstev, so Nizozemska (več kot 32 mio EUR), Finska (več kot 26 mio EUR) in Francija (več kot 13 mio EUR). V projektih teh držav sodeluje tudi relativno visoko število udeležencev. Na Nizozemskem več kot 4000, na Finskem več kot 1000 in v Franciji 14.000. Na Portugalskem so za ODU iniciative zbrali več kot 4,6 mio EUR, ki omogočajo nudenje pomoči več kot 119.000 udeležencem, kar predstavlja 86 % vseh upravičencev v celinski Evropi. V Belgiji in Švici, kjer so za projekte zbrali več kot 2 mio EUR, zagotavljajo nudenje storitev več kot 120 upravičencem. Države, v katerih so za ODU iniciative zbrali manj kot 1 mio EUR, so Nemčija, Avstrija in Švedska.

Če primerjamo število ODU projektov z vrednostjo investiranih finančnih sredstev, je v povprečju za vsak projekt na Finskem namenjenih več kot 6,5 mio EUR. Temu sledi Švica, kjer so investitorji za en projekt zbrali več kot 2,4 mio EUR. Visoko vrednost projektov glede na finančni vložek najdemo tudi na Nizozemskem in v Franciji, kjer povprečno za vsak projekt namenijo več kot 1,8 oziroma 1,3 mio EUR. Najmanjšo povprečno vrednost projektov glede na finančno investicijo najdemo na Portugalskem, kjer je povprečno vsak projekt vreden več kot 287.000 EUR.

Najbolj enakomerno prostorsko razporeditev projektov ima Francija, kjer iniciative delujejo skoraj v vseh regijah celinske Francije. Na Portugalskem, kljub visokemu številu projektov, ti večinoma delujejo le v osrednjem in severnem delu države. Prav tako na Nizozemskem, kljub največjemu številu projektov v celinski Evropi, ti delujejo pretežno le v provincah osrednje in južne Nizozemske. V Belgiji lahko najdemo ODU iniciative v centralnem in severnem delu države. V Nemčiji so projekti razdeljeni na delovanje v zveznih deželah na jugu in v Spodnji Saški na severu države. Ostale države pa imajo le posamezne ODU iniciative.

V celinski Evropi so projekti na področju zaposlovanja in usposabljanja namenjeni mladim različnih starostnih skupin, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo, dolgotrajno brezposelnim osebam in nezaposlenim, ki imajo težave pri iskanju zaposlitve, beguncem, imigrantom in priseljencem, podjetnikom, ljudem s senzornimi motnjami, nekdanjim uslužbencem vojske in ženskam, ki so bile žrtve nasilja. Intervencije na področju dobrobiti otrok in mladine so namenjene otrokom, družinam z otroki in mladostniki ter staršem in materam samohranilkam. Projekti na področju brezdomstva so namenjeni mladim, ki so brezdomci oziroma jim grozi brezdomstvo, ljudem, ki živijo v zelo težkih in negotovih socialnih razmerah ter starostnikom z nizkimi dohodki. Na področju zdravstva so iniciative namenjene neformalnim negovalcem oseb z demenco, bolnikom, ki so preboleli raka, družinam s številnimi in zapletenimi težavami, kot so dolgovi, psihološke, zdravstvene in starševske težave, ter zaposlenim v javnem sektorju. Na področju izobraževanja izstopajo ciljne skupine, ki vključujejo otroke, učence, otroke beguncev in priseljencev, dijake, mladostnike, družine in učitelje. Intervencije na področju kazenskega pravosodja pa so namenjene zapornikom z namenom integracije na trg dela in zmanjšanje povratništva.

Glavno gonilo za razvoj ODU v celinski Evropi je spodbujanje socialnih inovacij in investicij na ravni Evropske unije. Portugalska je v sklopu partnerskega sporazuma z Evropsko komisijo za obdobje 2014–2020 izbrala socialne inovacije in socialno podjetništvo za ključno prioriteto. Tako je bila ustanovljena Portugalska iniciativa za socialne inovacije (angl. The Portuguese Social Innovation initiative), ki je financirana s strani Evropskega socialnega sklada. Vlade držav celinske Evrope so spodbudile razvoj ODU z ustanavljanjem razvojnih in raziskovalnih centrov, platform in skladov za socialno investiranje (Government Outcomes Lab, 2021).

Ovire pri razvoju ODU se kažejo v neustreznem pravnem in političnem okviru, pomanjkanju specializiranih službah, ki ponujajo tehnično in administrativno podporo, posrednikov, ocenjevalcih in centralnih organizacijah, ki ponujajo pomoč pri razvoju različnih socialnih investicij, oblikovanju primernih orodij za merjenje in vrednotenje rezultatov ter vpliva ODU ter pri usklajevanju interesov in sodelovanju deležnikov.

SKLEP

V celinski Evropi lahko najdemo 56 ODU projektov, od katerih je en v fazi ustvarjanja pogodbe, pet je zaključenih, ostali pa so v fazi implementacije. Za intervencije je bilo zbranih več kot 82 mio EUR, ki so omogočili nudenje pomoči več kot 138.000 upravičencem. Prvi ODU sta začeli delovati leta 2013 v Nemčiji in na Nizozemskem. Višek razvoja iniciativ se je zgodil leta 2018 in 2019, ko je začelo skupno delovati kar 27 projektov. Skoraj polovica iniciativ deluje na področju zaposlovanja in usposabljanja, za to področje je namenjenih tudi največ finančnih sredstev – 50,2 mio EUR. Četrtnina projektov deluje na področju izobraževanja. Le sedem projektov deluje na področju dobrobiti otrok in družin, za katere je namenjenih 17,5 mio EUR. Na področju zdravstva najdemo štiri projekte, na področjih brezdomstva in kazenskega pravosodja pa tri iniciative. Najmanj finančnih sredstev je namenjenih področju kazenskega pravosodja – 1,3 mio EUR. Iniziative so v večini namenjene posebej ranljivim skupinam – otrokom, mladostnikom, starejšim, tujcem, beguncem, brezdomcem, brezposelnim, družinam v stiski in zapornikom. Med ciljnim skupinami pa lahko najdemo tudi zelo specifične skupine ljudi, kot so na primer. nekdanji uslužbenci vojske, neformalni negovalci oseb z demenco, bolniki, ki so preboleli raka, podjetniki in zaposleni v javnem sektorju. Čeprav so investitorji v ODU v celinski Evropi raznoliki, največje skupine investitorjev predstavljajo fundacije, neprofitne in dobrodelne organizacije, podjetja in investitorji, ki zasledujejo učinek. Državi, ki najbolj spodbujata razvoj ODU, sta Nizozemska in Portugalska, kjer lahko skupno najdemo 33 projektov. V Franciji trenutno deluje 10 ODU iniciativ, ki so še v fazi implementacije. Na Finskem lahko najdemo skupno štiri projekte. Belgija in Nemčija imata en zaključen projekt in dva v fazi implementacije. En ODU projekt pa lahko najdemo v Avstriji, Švici in na Švedskem.

ODU predstavljajo inovativen, nov način reševanja socialnih izzivov, zaradi njihovega mehanizma, ki omogoča vključevanje zasebnih deležnikov v financiranje in izvajanje socialnih storitev ter zaradi spodbujanja uporabe finančnih mehanizmov, ki temeljijo na rezultatih. Države celinske Evrope imajo močno razvite sisteme socialne varnosti in izvajanja socialnih storitev, ki so financirani z javnimi sredstvi. Menim, da ODU nikoli ne bodo nadomestile teh sistemov, vendar jih lahko dopolnjujejo, saj ponujajo priložnost za naslavljanje novodobnih socialnih izzivov in doseganje specifičnih ciljnih skupin. Sodelovanje različnih deležnikov in akterjev v mehanizmu omogoča ustvarjanje poslovnih mrež, vezi in partnerstev ter tudi izmenjavo znanj. Kot največjo prednost ODU bi izpostavila prilagodljivost izvedbe socialnih storitev posamezniku. Sprotno zbiranje podatkov o učinkovitosti omogoča, da se v primeru nedoseganja pričakovanih rezultatov izvajanje socialnih storitev spremeni in prilagodi. To je mogoče tudi zaradi dejstva, da so ciljne skupine upravičencev projektov v centralni Evropi majhne. Mislim, da je strah pred monetizacijo in privatizacijo socialnih storitev neupravičen, saj so glavni investitorji v ODU projekte v celinski Evropi fundacije, neprofitne in dobrodelne organizacije. Če rezultati intervencije niso doseženi, investitorji niso poplačani ali pa jim je vrnjena delna vsota začetne investicije, odvisno od pogodbenega dogovora. Zato se investitorji, ki zasledujejo

visoke donose, po navadi ne vključujejo v mehanizme ODU. Po mojem mnenju je vključevanje institucionalnih investitorjev in podjetij v vlogo investitorjev odlična priložnost za izkazovanje trajnostnega razvoja in družbene odgovornosti organizacij.

Menim, da se bo število ODU v celinski Evropi povečalo, ne le v državah, ki že imajo izkušnje z njihovim implementiranjem, ampak tudi v ostalih. V Estoniji, Italiji, Romuniji, Španiji, na Poljskem in v Sloveniji so se že začele izvajati raziskave izvedljivosti in pilotne raziskave projektov (Government Outcomes Lab, 2021). Novosti lahko pričakujemo tudi na področjih izvajanja projektov. V Peruju in Združenih državah Amerike lahko najdemo že iniciative na področju kmetijstva in zaščite okolja. V Keniji, Ugandi in Kambodži pa projekte na področju zmanjšanja revščine (Government Outcomes Lab, brez datuma b).

V Sloveniji je bila v okviru projekta AlpSib raziskana možnost uporabe modela ODU. Kot primer potencialnega področja uporabe ODU se v vlogi ciljnih skupin izpostavljajo mladi in starostniki. Pri mladih bi lahko v okviru iniciativ obravnavali izzive brezposelnosti in stanovanjske krize ter podpore mladim, ki so odpuščeni iz mladinskih domov in so v procesu zaključevanja šolanja ali iskanja prve zaposlitve (Evropski strukturni in investicijski skladi, brez datuma). Pri starostniki pa bi lahko projekte ustanovili za preprečevanje padcev pri starejših, organizacijo prevozov starejših, ki živijo v ruralnih območjih ter preprečevanje občutka in problema osamljenosti starejših. Na splošno bi implementacija ODU v Sloveniji omogočila dopolnitev tradicionalnega financiranja in izvajanja socialne politike. Hkrati pa bi bilo pridobivanje izkušenj s pilotnimi projekti koristno tudi v kontekstu izvajanja evropskih razvojnih politik, saj se njihovo financiranje z nepovratnimi sredstvi premika k povratnim sredstvom in kombiniranju javnega z zasebnim financiranjem (Črnigoj, Kavaš & Krump, 2019).

LITERATURA IN VIRI

1. ABN AMRO. (2015, oktober). *Opportunities and challenges in the Netherlands*. Pridobljeno 10. maja 2021 iz https://assets.ctfassets.net/1u811bvgvthc/Cm2wreTBNfhFmE032OSa9/d1a08e5b61f715c2bb0740d0eb7029ed/ABN_AMRO_Report_Social_Impact_Bonds.pdf
2. AlpSib. (brez datuma). *First SIB in Germany*. Pridobljeno 24. marca 2021 iz <https://www.alpine-space.eu/projects/alpsib/en/about/sib-good-practices/first-sib-in-germany>
3. Carè, R., Rania, F. & De Lisa, R. (2020). Critical Success Factors, Motivations, and Risks in Social Impact Bonds. *Sustainability*, 12(18), 7291.
4. Chandrasekhar, A. (2018, 6. februar). *Switzerland: a hub for innovative social financing*. Pridobljeno 5. junija 2021 iz https://www.swissinfo.ch/eng/impact-bonds_switzerland--a-hub-for-innovative-social-financing/43871058

5. Črnigoj, M., Kavaš, D. & Krump, N. (2019). Obveznice z družbenim učinkom. *Economic and business review*, 21, 105–110. Pridobljeno 2. avgusta 2021 iz https://ojs.ebrjournal.net/ojs/index.php/ebr/article/view/720/pdf_134
6. De la Peña, I. (brez datuma). *A primer on social impact bonds*. Pridobljeno 29. marca 2021 iz https://www.cepal.org/sites/default/files/news/files/wp_pena_2.pdf
7. Dermine, T. (2014, maj). *Establishing Social Impact Bonds in Continental Europe*. Pridobljeno 22. junija 2021 iz https://www.hks.harvard.edu/sites/default/files/centers/mrcbg/files/dermine_final.pdf
8. Evropski strukturni in investicijski skladi. (brez datuma). *Projektne zgodbe: projekt AlpSib in obveznice z družbenim učinkom*. Pridobljeno 2. avgusta 2021 iz <https://www.eu-skladi.si/sl/aktualno/novice/projektne-zgodbe-projekt-alpsib-in-obveznice-z-druzbenim-ucinkom-v-sloveniji>
9. Galitopoulou, S. & Noya, A. (2016). *Understanding Social Impact Bonds*. Paris: OECD. Pridobljeno 24. marca 2021 iz <https://www.oecd.org/cfe/leed/UnderstandingSIBsLux-WorkingPaper.pdf>
10. Good, J. & Juhlin, M. (2020). *Social Impact Bonds in Sweden: Structural an operational implements from experts' perspectives* (magistrsko delo). Pridobljeno 11. julija 2021 iz https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/65786/1/gupea_2077_65786_1.pdf
11. Goodall, E. (2014). *Choosing Social Impact Bonds: A practitioner's guide, Bridges Ventures*. Pridobljeno 5. maja 2021 iz <https://www.bridgesfundmanagement.com/publications/choosing-social-impact-bonds-practitioners-guide/>
12. Government Outcomes Lab. (2021, maj). *Social Outcomes Contracting in Europe*. Pridobljeno 1. julija 2021 iz <https://golab.bsg.ox.ac.uk/knowledge-bank/resources/social-outcomes-contracting-europe/>
13. Government Outcomes Lab. (brez datuma a). *Impact bonds*. Pridobljeno 2. aprila 2021 iz <https://golab.bsg.ox.ac.uk/the-basics/impact-bonds/>
14. Government Outcomes Lab. (brez datuma b). *Impact Bond Dataset*. Pridobljeno 9. julija 2021 iz <https://golab.bsg.ox.ac.uk/knowledge-bank/indigo/impact-bond-dataset-v2/>
15. Guay, J. (2017, 1. junij). *Rotterdam gets young people off benefits with social impact bond*. Pridobljeno 10. maja 2021 iz <https://apolitical.co/solution-articles/en/rotterdam-gets-young-people-off-benefits-social-impact-bond>
16. Hughes, H. (2019). *INVESTING FOR IMPACT: An evaluation of Finnish social impact bonds and their cross-border transferability* (magistrsko delo). Pridobljeno 24. junija 2021 iz https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/40504/master_Hughes_Halle_2019.pdf?sequence=1
17. Lanteri, F., Kamenskaya, A. & Martin, A. (brez datuma). *Social Impact Investing in France: current objectives, demands and barriers*. Pridobljeno 3. julija 2021 iz http://alpsib-project.eu/media/1065/discussion_paper_france.pdf
18. Miguel, A. (2016, september). *Social impact bonds in Portugal – Learnings to date*. Pridobljeno 3. julija 2021 iz <https://www.economie.gouv.fr/files/files/PDF/conf-europe-portugal.pdf>

19. OECD. (2015, 15. april). *Social Impact Bonds: Promises and Pitfalls. Summary Report of the OECD Experts*. Pridobljeno 24. marca 2021 iz <http://www.oecd.org/cfe/leed/SIBsExpertSeminar-SummaryReport-FINAL.pdf>
20. Scheuerle, T. & Nieveler, A. (2017, december). *Implementing Social Impact Bonds in Germany – Challenges for Pay-for-Success Models in the German Welfare System*. Pridobljeno 20. junija 2021 iz https://www.researchgate.net/publication/323258634_Implementing_Social_Impact_Bonds_in_Germany_-_Challenges_for_Pay-for-Success_Models_in_the_German_Welfare_System
21. Schneider, N. (2017, december). *Potentials and challenges for the impenetation of Social Impact Bonds in Austria*. Pridobljeno 10. junija 2021 iz https://www.alpine-space.eu/projects/alpsib/discussion-paper_austria.pdf
22. So, I. & Jagelewski, A. (2013, november). *Social impact bond tehcnical guide for Service providers. MaRS Centre for Impact Investing*. Pridobljeno 3. aprila 2021 iz https://ccednet-rcdec.ca/sites/ccednet-rcdec.ca/files/mar-sib6939_social-impact-bond-technical-guide-for-service-providers_final-electronic1.pdf
23. Social Finance. (2011, marec). *A Technical Guide to Developing a Social Impact Bond: Vulnerable Children and Young People*. Pridobljeno 29. marca 2021 iz https://www.socialfinance.org.uk/sites/default/files/publications/technical_guide_vulnerable_children.pdf
24. Social Finance NL. (brez datuma). *Summary report 5 years Social Impact Bonds*. Pridobljeno 1. julija 2021 iz <https://socfin.nl/Summary%205%20year%20SIB%20report%20English.pdf>